

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE**

DIRECȚIA GENERALĂ
ÎNVĂȚĂMÂNT
PREUNIVERSITAR

DIRECȚIA PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN LIMBILE
MINORITĂȚILOR

CENTRUL
NAȚIONAL DE EVALUARE ȘI
EXAMINARE

Anexa nr.1 la MECȘ nr. 5575/28.10.2015

**CONCURS PENTRU OCUPAREA POSTURILOR DIDACTICE/
CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**DISCIPLINELE
LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ MATERNĂ ȘI
METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR
INSTRUCTIV - EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII**

**SPECIALIZAREA
EDUCATOARE/ INSTITUTORI/
PROFESORI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR**

**- București -
2015**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Justificarea viziunii curriculare - paradigma educației timpurii

Educația timpurie a fost una din elementele care a fost integrată în sistemul reformei realizate în domeniul educației. Unul din cele mai importante repere ale procesului de reformă educațională este reprezentat de adoptarea Legii Educației Naționale 1 /2011, cu modificările și completările ulterioare, care prevede în cadrul sistemului național de învățământ preuniversitar pentru educația timpurie ca fiind formată din nivelul antepreșcolar (0-3 ani) și învățământul preșcolar (3-6 ani).

În anul 2011 au fost adoptate două comunicări ale Comisiei Europene care vizează în mod direct educația timpurie a copiilor. Unul dintre acestea, ***Educația și îngrijirea copiilor preșcolari: să oferim tuturor copiilor noștri cea mai bună pregătire pentru lumea de mâine***, Comunicare a Comisiei Europene, Bruxelles, 17.2.2011, COM (2011) 66 final prevede: „*Educația și îngrijirea copiilor preșcolari (EICP) constituie soclul principal al succesului învățării de-a lungul vieții, al integrării sociale, al dezvoltării personale și, mai târziu, al capacității de inserție profesională.*

Venind în completarea rolului primordial al familiei, educația și îngrijirea copiilor preșcolari au un impact important și durabil imposibil de realizat prin măsuri ulterioare. Primele experiențe ale copiilor stau la baza întregii lor formări ulterioare. Dacă se constituie baze solide în primii ani, formarea ulterioară este mai eficientă și mai susceptibilă de a se desfășura pe tot parcursul vieții, reducând riscul abandonării timpurii a studiilor, sporind echitatea școlarității și reducând costurile suportate de societate din motive de risipă de talente și cheltuielile publice în domeniul social, al sănătății și chiar judiciar.

Cel de-al doilea document, ***Concluziile Consiliului privind educația și îngrijirea copiilor preșcolari: să oferim tuturor copiilor noștri cea mai bună pregătire pentru lumea de mâine***, (2011/C 175/03), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 15.6.2011 prevede la rândul său: „*Educația și îngrijirea copiilor preșcolari (EICP) de înaltă calitate (9) oferă o gamă largă de avantaje pe termen scurt și lung atât pentru persoane, cât și pentru societate în general.* Completând rolul central al familiei, EICP constituie soclul principal al dobândirii limbajului, al succesului învățării pe tot parcursul vieții, al integrării sociale, al dezvoltării personale și al capacității de inserție profesională.

Definirea profesiei de educatoare. Raportare la standardul ocupațional – educatoare / institutor / profesor pentru învățământul preșcolar

Educatoarea “instruiește și educă prin joc, pentru sprijinirea și promovarea dezvoltării copiilor de vârstă preșcolară, urmărind obiective cognitive și de limbaj, psiho-motorii, de educare a afectivității, ale educației estetice și ale educației pentru societate” iar misiunea ocupației este “de a permite fiecărui copil să-și urmeze drumul său personal de evoluție, oferindu-i suport pentru integrarea în viața socială și activitatea școlară”.

B. SAJÁTOS KOMPETENCIÁK

A jelöltek az alábbi sajátos kompetenciák kialakítását bizonyítja:

- az irodalmi nyelv normáit betartó értekező szöveg alkotása
- irodalomelméleti ismeretek alkalmazása
- adott szöveg értelmezése
- adott szöveg műfaji besorolása
- az irodalmi szövegnek az óvodás gyermek világához való közelítése
- helyesírási ismeretek alkalmazása
- hangtani ismeretek és ezek alkalmazása
- jelentéstani ismeretek és ezek alkalmazása (elsődleges jelentés, átvitt jelentés, rokonértelműség, ellentétes jelentésű szavak, azonos alakú szavak)
- szókészlet-tani ismeretek és ezek alkalmazása (szókészlet, szókincs, a szókészlet változása)
- szófaj-tani, mondattani, szövegtani ismeretek és ezek alkalmazása
- a tantárgypedagógia tartalmainak összehangolása a pedagógia, pszichológia, didaktika újabb eredményeivel;
- a nyelvi, irodalmi és tantárgypedagógia tartalmainak összehangolása az óvodai tantervvel;
- a tartalmak gyakorlati jellegének a kiemelése
- az interdiszciplinaritás, a tantárgyterületek (nyelv és irodalom) integrációjának és az alkalmazhatóság elvének az érvényesítés
- a tanítási gyakorlat megújítása, a rugalmas gondolkodás, döntésképeség, kreativitás és együttműködés elvének érvényesítése;
- kommunikációs helyzetekhez igazodó helyes nyelvhasználat
- a magyar irodalom, gyermekirodalom ismerete, tudatos szövegértő képesség és saját vélemény megfogalmazása, érvelés
- anyanyelvi és jelentéstani ismeretek alkalmazása
- az irodalmi szöveghez és a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó tanulási helyzetek választása
- az anyanyelvhasználatot fejlesztő korszerű módszerek alkalmazása

C. TARTALMAK A MAGYAR NYELVHEZ, IRODALOMHOZ ÉS GYERMEKIRODALOMHOZ

I. Magyar nyelv

1. Hangtani és jelentéstani ismeretek: A szójelentés. Hangalak és jelentés viszonya (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak). Magánhangzók, mássalhangzók, magánhangzótörvények, mássalhangzótörvények. A szótag, szótagolás és elválasztás.
2. A magyar helyesírás alapelvei
3. Szóalaktani ismeretek: A szótő és toldalékok. A toldalékok fajtái és funkciójuk.
4. Szófajtan ismeretek: Alapszófajok, viszonyzószók és mondatszók
5. Mondattani ismeretek: Az egyszerű mondat. A mondatok kommunikációs funkciója (információközlő, érzelemkifejező, felszólító, kérdő mondatok).
6. Szövegtani ismeretek: A szöveg jellemzői. Szövegtípusok (ismeretközlő szövegek, irodalmi szövegek, publicisztikai szövegek, funkcionális szövegek).

II. Magyar irodalom és gyermekirodalom

1. Irodalomelméleti alapfogalmak adekvát alkalmazása

- A gyermekirodalom lírai műfajai. Lírai én, a vers témája, hangneme, vershelyzet, a vers szerkezete, az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe (műfajok, verstani alapismeretek, hasonlat, szóképek, retorikai alakzatok)
- A gyermekirodalom epikai műfajai. Narrációs eljárások: történetalakítás, tér- és időszerkezet, időkezelés, cselekményvezetés, hősteremtés, elbeszélő, elbeszélői és szereplői szólamok (párbeszéd, monológ, leírás, elbeszélés)

2. A gyermekirodalom lírai műfajai

- A gyermekvers jellemzői
- A népi gyermeklír (mondókák, játékversek)
- A gyermeklír korszakai:
 - 19. század (pl. Arany János, Gyulai Pál, Móricz Zsigmond, Petőfi Sándor gyermekversei)
 - 20. század (pl. Áprily Lajos, József Attila, Kosztolányi Dezső, Szabó Lőrinc gyermekversei)
 - 21. század (pl. Fekete Vince, Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Lackfi János, László Noémi, Nemes Nagy Ágnes, Szabó T. Anna, Szilágyi Domokos, Tamkó Sirtó Károly, Tandori Dezső, Tóth Krisztina, Weöres Sándor, Zelk Zoltán gyermekversei)

3. A gyermekirodalom epikai műfajai

- A népköltészet epikai műfajai. A népmese. A népmonda.
- Benedek Elek és Arany László meséi
- A műköltészeti mese (pl. Berg Judit, Döbrentey Ildikó, Dóka Péter, Hervay Gizella, Kányádi Sándor, Lázár Ervin, Máté Angi, Zágonyi Balázs meséi)
- A novella (pl. Móra Ferenc, Móricz Zsigmond novellái)
- A gyermek- és meseregény (pl. Berg Judit, Csukás István, Fekete István, Fodor Sándor, Lázár Ervin, Móra Ferenc, Varró Dániel meseregényei)

Megjegyzés: A zárójelbe tett nevek csak a példa kedvéért soroltattak fel. A műfajhoz tartozó bármely szerző akármelyik műve, vagy művének részlete szerepelhet a tételek között.

SZAKIRODALOM A MAGYAR NYELVHEZ, IRODALOMHOZ ÉS GYERMEKIRODALOMHOZ

Az alábbiakban felsorolt szakirodalmi források egy része elektronikusan is elérhető.

1. Bajzáth Mária: Járom az új váramat, népmesék óvodásoknak 2, Kolibri Kiadó, Budapest, 2014.
2. Bajzáth Mária: Itt vagyok ragyogok, népmesék 0-4 évig, Kolibri Kiadó, Budapest, 2014.
3. Bajzáth Mária: Mesefoglalkozások gyűjteménye 1, Kolibri Kiadó, Budapest, 2015.
4. Balázs Imre József: Kobak könyve, avagy fordított-e a fordított világ? Helikon Kiadó, 1999. 18. sz.
5. Bálint Péter-Bódis Zoltán (szerk.): Változatok a gyermeklírára. Didakt, Debrecen, 2006.

6. Bognár Tas: A magyar gyermekvers. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
7. Bognár Tas: Gyermekpróza. Világ- és magyar irodalom. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
8. Eöry Katalin- Mikus Edit- Tóth Mária: Fogd a kezét! Add tovább! Hagyományaink és nyelvi örökségünk óvónőknek, Budapest, 2012.
9. Fóris-Ferenczi Rita (szerk): Együtt olvasni jó!, Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 2015.
10. Hegedűs Imre János: Benedek Elek. Monográfia. Pallas-Akadémia Kiadó, Csíkszereda, 2006.
11. Komáromi Gabriella: Gyermekirodalom. Helikon Kiadó, 2001.
12. Trencsényi László: Gyermekirodalom A-tól Z-ig. Fapadaskönyv.hu., 2013.
13. Végh Balázs Béla: A gyermekirodalom változatai. Korunk Komp-Press, 2007.
14. Végh Balázs Béla: Kalandozások a gyermekirodalomban. Savaria University Press, Szombathely, 2011.
15. *Hét aranyalma. Módszertani gyűjtemény óvodapedagógusoknak, Budapest, 2012.

D.TARTALMAK AZ ÓVODAI OKTATÓ-NEVELŐ TEVÉKENYSÉGEK MÓDSZERTANÁHOZ ÉS A NYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ TAPASZTALATI TERÜLET MÓDSZERTANI KÉRDÉSEIHEZ

a.) A szóbeli kommunikációs kompetencia fejlesztése

- Az anyanyelvi nevelés Óvodai Tantervben megfogalmazott fejlesztési követelményei, részletes követelményei.
- A gyermeknyelv fejlődésének szakaszai. Az óvodás korú gyermek beszédfejlődési folyamatának főbb sajátosságai.
- Beszéderő és kommunikációs kompetencia fejlesztése. Fonológiai jelenségek felismerése (a beszédhangok hallása, felismerése, elkülönítése), a rövid és a hosszú beszédhangok tudatos megkülönböztetése. Hallásfejlesztés, fonémahallás, mondatfonetikai eszközök használata. Szókincsgyarapítás. Mondat- és szövegalkotást fejlesztő anyanyelvi játékok.
- Kommunikációs kompetencia fejlesztése. Kommunikációs kompetenciát fejlesztő gyakorlatok, nyelvi játékok, beszédművelési gyakorlatok.
- A kommunikációs képességeket fejlesztő tevékenységek: képolvasás, beszélgetés, oktató vagy didaktikai játék.
- Szintaktikai és szemantikai jelenségek felismerése változatos témájú szóbeli szövegekben.
- Az anyanyelvi tapasztalatszerzés képességének, a nyelvi megformálásra való érzékenységnek a fejlesztése: fonológiai, szóra vonatkozó, szintaktikai, pragmatikai tudatosság fejlesztése.
- Az óvodai irodalmi nevelés: A gyermek és irodalom kapcsolata. Az életkori sajátosságoknak megfelelő irodalmi alkotások kiválasztása.
- A mesehallgatás/tanítás körülményeinek megteremtése, módszerei, eljárásai, eszközei, a tevékenység didaktikai mozzanatai.
- A vershallgatás/tanítás körülményeinek megteremtése, módszerei, eljárásai, eszközei, a tevékenység didaktikai mozzanatai.

b.) Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés módszerei

- Hagyományos (valójában didaktikai) módszerek: bemutatás, magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, gyakorlás, projekt.
- Korszerű módszerek. A kooperatív módszerek. Reformpedagógiai és alternatív módszerek az óvodai anyanyelvi nevelésben.
- Az irodalmi tevékenység tartalmához szorosan kapcsolódó módszerek: meseprodukció (mesemondás), drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, mesealkotás.
- A képekhez kapcsolódó anyanyelvi nevelési módszerek (képeskönyv képeinek nézegetése, a képolvasás, hiányos rajz kiegészítése).
- Projekt módszer az óvodai anyanyelvi nevelésben.
- A játék, mint a nyelvi-kommunikációs fejlesztés sokszínű lehetősége.

c.) Az óvodai nevelési folyamat tervezése

- Az óvodai tanterv teljesítményközpontú, szerkezeti elemei: a követelmények (általános és részletes követelmények), magatartási modellek és a tartalomjavaslatok. Az egyéni tervezés formái: éves terv, projekt tervezés, heti tematikus terv (meghatározott témakörrel), napi: integrált tevékenységi terv vagy önálló tevékenységi terv. Az óvodai opcionális tevékenységek tervezése.
- Az interdiszciplinaritás és integrált nevelés elve az óvodai anyanyelvi nevelésben.
- Integrált/Komplex óvodai tevékenységek tervezése és szervezése.
- Tanulási tevékenységek az óvodában. Tapasztalati területek szerinti tanulási tevékenységek. Szabad tevékenységek. Személyes fejlődést célzó tevékenységek.
- Tartalom és módszer összefüggése. A módszerválasztást meghatározó tényezők.
- Szervezési módok és munkaformák a kommunikációs képességek fejlesztésében. A frontális munka, az egyéni, páros és csoportmunka.
- Az óvodások önálló tanulása. Motiválás. A kognitív önszabályozó stratégia. Differenciálás és individualizálás.
- Az értékelés funkciói és folyamata az anyanyelvoktatásban. Diagnosztikus, formatív, fejlesztő és szummatív értékelés. Értékelési stratégiák, eljárások és módszerek.

SZAKIRODALOM AZ ÓVODAI OKTATÓ-NEVELŐ TEVÉKENYSÉGEK MÓDSZERTANÁHOZ ÉS A NYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ TAPASZTALATI TERÜLET MÓDSZERTANI KÉRDÉSEIHEZ

Az alábbiakban felsorolt szakirodalmi források egy része elektronikusan is elérhető.

1. Barabási Tünde – Demény Piroska – Stark Gabriella: Gyakorlatközelben. A projektmódszer óvodai alkalmazása, Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2012.
2. Barabási Tünde – Stark Gabriella: Óvodamódszertani alapismeretek, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 2015.
3. Bárdos Jenő: A nyelvpedagógia fejlődése és tudatosulása. In. Nyelvpedagógiai kalandozások. Iskolakultúra, Pécs, 2004.
4. Czimer Györgyi–Balogh László: Az irodalmi alkotótevékenység fejlesztése. Génusz Könyvek, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.
5. Dankó Ervinné: Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában, Okker Kiadó, Budapest.
6. Deliné Dr. Frater Katalin: A differenciáló pedagógia alapjai, sajátosságai az óvodai nevelésben, Alkotó Műhely, Hajdúböszörmény, 2010.
7. Falus Iván: Az oktatás stratégiái és módszerei. In. Uő (szerk.): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
8. Fóris-Ferenczi Rita: Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására. Erdélyi Tankönyvtanács. 2006.
9. Fóris-Ferenczi Rita, Orbán Gyöngyi et. all.: Beszélgetőkönyv a megértő irodalomoktatásról. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2003.
10. Füzfa Balázs (szerk.): Élményközpontú irodalomtanítás. A megértés felé. Pont Kiadó, Budapest, 2003.
11. Füzfa Balázs (szerk.): Élményközpontú irodalomtanítás. Irodalomtankönyv ma. Pont Kiadó, Budapest, 2002.
12. Gonda Judit: Kerek-Világ. Játékos óvodai projektek az átlagostól eltérő készség-és képességszint megismeréséhez, Budapest, 2012.
13. Kádár Annamária: Az érzelmi intelligencia fejlődése és fejlesztésének lehetőségei óvodás- és kisiskolás korban, Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2012.
14. Kádár Annamária: Mesepszichológia, Kulcslyuk Kiadó, 2012.
15. Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia. Játékos tanulás az óvodában, Debrecen, 2005.
16. Kovácsné Bakosi Éva: A játékosképesség, minta kisgyermekkel foglalkozók kulcskompetenciája, Alkotó Műhely, Hajdúböszörmény, 2008.
17. Lénárd Sándor–Rapos Nóra: Fejlesztő értékelés. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

18. Nagy Jenőné: Tehetségigéreték gondozásának elmélete és gyakorlata. Módszertani könyv óvodapedagógusoknak, Szolnok, 2012.
19. M. Nádas Mária: Az oktatás szervezési módjai és munkaformái. In.: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998. 368-389 o
20. M. Nádas Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Génusz Könyvek. 2010.
21. Perlai Rezsőné: Az óvodáskor fejlesztőjátékai, Flaccus Kiadó, 2014.
22. Sugárné Kádár Júlia: Beszéd és kommunikáció az óvodás és kisiskolás korban, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985.
23. MECI. Curriculum pentru învățământul preșcolar (3/7 ani). București, 2008.

GRUP DE LUCRU:

Coordonator:

Mátyás Emőke-Éva – inspector de specialitate limba maghiară învățământ primar și învățământ preșcolar, Ministerul Educației și Cercetării Științifice, Direcția pentru Învățământ în Limbile Minorităților, București

Membri:

1. dr. Demény Piroska – Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Psihologie și Științe Educaționale, Institutul de Pedagogie și Didactică Aplicată, Cluj-Napoca
2. Makkai Kinga – Liceul Vocațional Pedagogic „Mihai Eminescu”, Tg. Mureș
3. Márton Adél – I.S.J. Harghita, Miercurea Ciuc
4. Szőcs Imola – I.S.J. Covasna, Sfântu Gheorghe
5. Borcsa Mária – Grădinița cu Program Prelungit „Manócska”, Tg. Secuiesc